

Deut; 5:11.

Európában az emberek valami extra nagyra tartják a korlátlan szólásszabadságot. Isten örök törvénye viszont a szólásszabadság mellé is korlátot tesz, hogy védjen minket e korlát által. Isten ugyanis tudja, hogy milyen veszedelmes dolog lehet az ember nyelve. Így beszél erről nekünk Isten a Jakab levelében: „*a nyelv is milyen kicsi testrész, mégis nagy dolgokkal kérkedik. Íme, egy parányi tűz milyen nagy erdőt felgyújthat: a nyelv is tűz, a gonoszság egész világa. Olyan a nyelv tagjaink között, hogy egész testünket beszennyezi, és lángba borítja egész életünket, miközben maga is lángba borul a gyehenna tüzétől. Mindenfajta vadállat és madár, csúszómászó és tengeri állat megszelídíthető: meg is szelídíti az ember; a nyelvet azonban az emberek közül senki sem tudja megszelídíteni, fékezhetetlenül gonosz az, telve halálos méreggel.*” (Jak. 3.5-8.) – azt gondolom, elég direkt figyelmeztetés ez Istentől arra nézve, hogy jól tesszük, ha meggondoljuk, mit mondunk, mert nagy bajt csinálhatunk szavainkkal, nagy tüzet gyújthatunk nyelvünkkel. Családi veszekedések tüzeit. Nehezen oltható tüzeket. Egy-egy meggondolatlanul odavágott mondatunk akár évek múltán is fájhat. De tud a nyelv bajt okozni családon kívül is. Gondoljunk csak a párizsi eseményekre. A szólásszabadság égisze alatt újságírók mások vallásos érzületén hosszú éveken át gúnyolódtak. Keresztényeket és muszlimokat egyaránt gyaláztak. Szent dolgokból csináltak bohócságot. S félreértés ne essen, egyáltalán nem lehet semmivel sem menteni a „Ne ölj!” parancsot megszegőket, de félelmetes ebben az összefüggésben hallani Isten szájából: „nem hagyom büntetés nélkül, aki az én nevemet hiába felveszi”. – Most emberek erőszakos halállal haltak meg, de nem ez Isten akarata. Isten akarata az élet. Isten akarata, hogy az emberek ne egymást csúfolják, hanem egymást tisztelve és szeretve éljenek. És Isten akarata úgy valósulhat meg, ha megzabolázzuk nyelvünket, és készek vagyunk korlátozni szólásszabadságunkat. S hogy hol kell ezt elkezdenünk, ezt tárja elénk a harmadik parancsolat.

„Az ÚRnak, a te Istenednek nevét, hiába fel ne vedd!” – A parancsolat kapcsán joggal vetődik fel a kérdés, mi Istennek a neve. *Egyszer egy családlátogatáson valahogy szóba került ez a kérdés, és a meglátogatott kedves hölgy spontán természetességgel felcsapta a Bibliát (ritkán találkozok ilyenekkel), és azt mondta: Hogyhogy mi? Hát ide van írva: az ÚR neve Jehova!* (Ex; 15:3.) Mi tagadás, kisé meglepődtem a dolgon, mivel én nem Károlit használok, s így én ezt nem olvashattam a Bibliámban. Az Új fordításban az szerepel: Az ÚR, ez a neve. Mindenesetre a kérdést ennyivel elintézni az egyszerű, mint a faék, csak nem annyira hasznos. Mert a kérdés ennél sokkal bonyolultabb. Ezt a megoldást csupán a teológiai árnyalatokat nem kedvelő Jehovisták szektája vallja a sajátjának. Az ószövetségi gondolkodásban valamicskét jártasabb Fröhlich Róbert rabbi már sokkal óvatosabban fogalmaz. Ő azt mondja: „*Istennek nagyon sok nevét tudjuk. Nem tudjuk azonban azt a bizonyos nevet, amely megnyilatkozott Mózesnek, nem ismerjük azt a nevet, amelyet a főpap egy évben egyszer, az engesztelés napján segítségül hívott a Szentek Szentjében.*” (A Tízparancsolat ma, Helikon, 2002) Mert a név ebben az értelemben nem egyszerűen egy megszólítási forma. Nem egy kód vagy egy közmegegyezés arra nézve, hogy valamit hogyan fogunk a továbbiakban nevezni. Isten neve egészen más. Isten nevében benne foglaltatik az ő titokzatos jelenléte. És Isten neve által csodák történnek: emberek gyógyulnak meg betegségekből, szabadulnak meg megkötöttségekből. Isten nevében erő és hatalom van, és Isten neve áldást és üdvösséget hordoz. Szent név az, amit nem lehet más nevekkal csak úgy egy lapon említeni. Titokzatos név az, melyre a főrabbi azt mondta: Nem ismerjük azt a nevet.

Mindamellet Isten sok „nevét”, megszólítási módját ismerjük, és ezek is mind elárulnak valamit az ÚRról. Isten többször is bemutatkozik. Azt mondja magáról: én vagyok az Atyák Istene. – Megtudjuk ebből, hogy ő egy nemzedékről-nemzedékre hűséges Isten. A nemzedékekkel a divat változik, de az Isten marad. Aztán bemutatkozik úgy, mint mindenható Isten, magasságos Isten, könyörülő Isten és így tovább. És minden bemutatkozásával egyre többet enged nekünk látni magából. Az Ószövetségben a legizgalmasabb bemutatkozása a híres: „Vagyok, aki vagyok”. Az ebben szereplő szót szokták a Bibliában ÚRnak fordítani, s ezt szokták a héberhez alkalmazkodva, de nem megnyugtató pontossággal Jehovának vagy Jáhvénak ejteni. Ez a név felfedi Istenből, nem csak azt, hogy ő létező, sőt ő az egyetlen igazán és önmagában létező valóság, hanem azt is, hogy ő jelenlévő, sőt velünk lévő Isten. De az igazi név egyelőre még titokban marad. Viszont a parancsolat szempontjából ez teljesen mindegy is. Mert Isten egyetlen megszólítási módját sem szabad csak úgy, akárhogy a szánkra venni. Így beszél erről nekünk református hitvallásunk, a Heidelbergi Káté a 99. kérdés-feleletében: „*Mit kíván Isten a harmadik parancsolatban? Azt, hogy Isten nevét ne csak átkozódással, vagy hamis esküvel, de még csak szükségtelen esküdözéssel se káromoljuk, se így vele ne éljünk; de még hallgatással vagy elnézéssel se váljunk részesekké ily rettenetes bűnökben. Egyszóval Isten szent nevét mindig csak félelemmel és mély tisztelettel említsük avégre, hogy Őróla igazán vallást tegyünk, Őt segítségül hívjuk, és minden szavunk és cselekedetünk az Ő dicsőítésére szolgáljon.*”

Három dolgot helyez tehát a szívünkre a Káté értelmezésében e parancsolat. Az első a szitkozódás és káromkodás tilalma. Ilyen szempontból nevezhetnénk ezt egy igazi magyar parancsolatnak is, mert sajnos a mi népünk nagyon is hajlamos Istennek a gyalázására. Akármilyen bajunk van. Kicsi vagy nagy. Figyelmetlenségből beütöm a lábam, vagy beüt egy nagy gazdasági krach, rögtön úgy szidják az Istent, mintha legalábbis nem magunknak okoztuk volna a bajt, vagy mintha addig nagyon buzgón kérték volna az ő áldását. Istent szidni, felelősségre vonni, hibáztatni, ebben jók vagyunk. Ehhez értünk. De ezzel csak büntetést és átkot vonunk magunkra. Hadd tegyem hozzá, teljesen jogosan. Inkább még azon csodálkozok, hogy milyen nagy Isten türelme és szeretete irántunk. Hisz, ha téged szidnának annyit teljesen ártatlanul olyan emberek, akikkel sok jót tettél, s akiknek sok mindent meg kéne köszönniük neked, ha lenne rá hatalmad és erőd, már biztos rég szájon vágta volna az ilyen hálátlan népséget. Bennem biztos lenne ilyen indulat. Isten viszont türelmes, és még mindig

ad lehetőséget nekünk, magyaroknak a megtérésre. De gondoljuk azért csak mi, megtért emberek is végig szavainkat. Jakab levele ezt mondja: „Ezzel áldjuk az Urat és Atyát, és ezzel átkozzuk az Isten hasonlatosságára teremtett embereket: ugyanabból a szájból jön ki az áldás és az átok. Testvéreim, nem kellene ennek így lennie.” (Jak. 3.9-10) Jakabban ugyanis fel se vetődik, hogy keresztyén emberek esetleg nem csak az embereket, hanem magát az Istent is átkozzák. Pedig van ilyen. De ha van, hát annak meg főképp nem kéne így lenni. Ne feledjük: Nem hagyja az ÚR büntetés nélkül... És ránk, akik pontosan tudjuk ezt, szigorúbb büntetés vonatkozik. (vö. Lk; 12:47.)

De azért talán mi hívő emberek csakugyan kerüljük a káromkodást, még akkor is, ha a környezetünkben annyian csinálják, hogy direkt figyelünk kell arra, hogy ránk ne ragadjon ez a csúf szokás. De a Káté azt is a szívünkre helyezi, hogy elhallgatással se váljunk részessé ilyen bűnben. (És ezt ráadásul az ige alapján teszi a Káté. Lásd Lev; 5:1.) Azt gondolom, hogy ez már egy komolyabb kihívás. De mi, akik naponként imádkozzuk, hogy „szenteltesd meg a te neved”, igenis tegyünk is meg mindent azért, hogy Isten nevét szentnek tartsák az emberek. És természetesen ne úgy, ahogy a muszlim terroristák, hogy lelőjék azt, aki Istent szidalmazta. És még nem is biztos, hogy úgy, hogy rászólunk a káromkodóra. Bár ezt megtehetjük, és elvárhatjuk, hogy tartsa tiszteletben a vallásos érzékenységünket, mert mi se szidjuk pl. az ő édesanyját, akit feltehetőleg szeret. De ezzel még keveset tennénk Isten neve szentségéért. Sokkal inkább azt kell megtennünk, hogy istentelen, káromkodós környezetünkben mi beszélünk teljes természetességgel naponként arról, hogy Isten milyen áldásaiban élünk. Mert a cél az lenne, hogy bizonyágtételünk nyomán megtérjenek az emberek, s ha már ők is szeretnék Istent, akkor vélhetőleg nem akarnák szidalmazni őt.

S végül beszél arról is a Káté, hogy Isten nevét vegyük az ajkunkra. Úgy is, amint említettem, hogy róla igazán vallást tegyünk. De vegyük úgy is az ajkunkra, hogy őt segítségül hívjuk. És itt megint előjön az a kérdés, hogy igen ám, de MI A NÉV. S én azt mondom, ha imádkozol, nagyjából mindegy, hogy Istent, Istennek, Mindenhatónak, mennyei Atyának, Szentháromságistennek szólítod, vagy valamely más megszólítást használod, mert mindegyiket meghallgatja az Isten. De azért elmondom nektek, hogy mi mégis többet tudunk, mint Fröhlich főrabbi úr. Mert mi tudunk egy olyan nevet, amelyhez Isten különleges ígéreteket csatolt. Ilyeneket például: ahol ebben a névben gyűlünk össze néhányan, ott lesz ő is velünk (Mt. 18.20). Isten jelenlétének a legcsodálatosabb ígérete ez. Aztán azt is mondja: Ha e névben imádkozunk, bármit kérünk, Isten megadja nekünk (Jn. 15.16). Aztán azt is olvassuk a Szentírásban, hogy e névnek hatalma van, és e név által gyógyulások történnek (ApCsel; 4:7-10). S nem utolsó sorban azt olvassuk erről a névről, hogy ezáltal van üdvösségünk: „mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnek.” (ApCsel; 4:12.) Ez a titokzatos név, mely az Ószövetségben még rejtve volt, az Újszövetségben viszont nekünk adatott, úgy hangzik, hogy JÉZUS! Ő Isten végső kijelentése. Benne mutatta meg, fedtte fel magát teljes egészében az Isten. Ezért ez a legszentebb név, melyhez a sok ígélet adatott: Jézus Krisztus. Imáinkkal hívjuk szüntelen őt segítségül. Mert ha az ő szent neve van, illő tisztelettel szüntelen a mi ajkunkon, akkor az ő megígért jelenléte megszabadít minket a gonosztól, megtisztít a bűneink minden mocskától, erejével átsegít minket a próbák sokaságán, és megtart minket az üdvösségre, mely az ő Neve által nekünk adatott. Ámen.

1. Próbáljátok meg fejből elmondani az első három parancsolatot!
 2. Keressétek ki, és olvassátok el az igemagyarázatban hivatkozott ígéket!
 3. A parancsolat teljes egészében tiltja Isten nevének a kimondását?
 4. Olvassátok el a Heidelbergi Káté vonatkozó szakaszát (HK; 99-102)!
-
- a) Isten teljes szólásszabadságot adott nekünk, hisz mindenki azt mond, amit akar. Szerinted miért korlátozza mégis törvényével ezt a nekünk adott szabadságunkat? S vajon az emberi közösségnek, az államnak szintén feladata, hogy Isten útmutatására figyelve bizonyos korlátokat érvényesítsen?
 - b) A környezetekben mennyire káromkodósak az emberek? Számodra kihívást jelent, hogy Istent ne említsd szidalmazva? S egyáltalán mekkora erőfeszítésedbe kerül a csúnya szavakat kerülő a szép beszéd?
 - c) Mit gondolsz arról, hogy Isten nem hagyja büntetés nélkül, ha valaki az ő nevét hiába felveszi? Látsz erre valamilyen példát a Bibliában és az életben?
 - d) Az Isten színe előtt tett fogadalom és az Isten nevét segítségül hívó eskü megszegése is nevének hiába felvétele a Káté igelátása alapján. Mit gondolsz ennek fényében keresztemelők, konfirmációi, házasságkötési, presbiteri fogadalmairól? Számítanak ezek? Mennyire határozták, határozzák meg e fogadalmak a viselkedésedet?
 - e) Az Istenről való bizonyágtétel lehet az egyik legjobb eszköz annak érdekében, hogy Isten neve megszenteltesse a világot. Hitetlen környezetben mennyire tudsz magától értetődő természetességgel beszélni Istentől? (Lehetőleg úgy, hogy közben nem magadat sztárolod, nem a világot ítéled, és kerülsz minden kegyességtől csöpögő vallásos mázt.)
 - f) A hitéletben milyen jelentősége van annak, hogy ismered Jézus szent nevét, melyhez az ígérek kötődnek? Gondolkodtál már egyáltalán ezen?